

amerikansk PATCHWORK

Af Benny Lihme

1.

Selvfølgelig var der flere forskellige ting konnoteret med Amerika som barndommens drømmeland dengang i midtthalvtredserne i Korsør. Hollywood filmstjerner fotografisk overbragt som tillægsgevinst i tyggegummipakker, TV, de store biler vi drenge i fuldt alvor betegnede som "dollargrin", og skyskraberne. Elvis og Little Richard trængte sig så småt på i *teen-age* årene. Ja, selve denne ud nævnelse til teenager kan vi jo takke amerika-

nerne for. Faktisk var det mere end det, en op-højelse vil jeg sige. Fra at være en almindelig lorteunge i det vi var en del, der opfattede som "Danmarks røvhul", var det ikke så værst at blive ideologisk fraseret som teen-ager (husk det nu, betegnelsen dækker kun numerisk årene fra thirteen til nineteen, som en ihærdig skolelærer terpede den sag med os engelsklade børn!).

På trods af at sådanne forskellige USA-

Amerikansk dobbeltfascination: Ava Gardner + swimmingpool

tegn var i spil, var det dog først og fremmest *swimming pool*'et der for mig var symbolet på den amerikanske drøm. En ting var at vokse op med Storebælt for fødderne, dét vand kunne alle der ønskede det bare vade ud i. Pointen med *swimming pool*'et var et helt andet, nemlig at det lå i ens egen baghave. Middelhavsfarveagtigt turkis indbydende, ovenikøbet oplyst tilgængeligt i de sene aftentimer. Det var det overskridende, at man kunne vade lige ud i Middelhavet i sin egen baghave. Og selv bestemme hvem andre der skulle have lov til at opleve denne luksus. Dét var symbolet på rigdom og en hedonistisk livsform. I øvrigt, livet i vandet var i realiteten blot

en legitimerende biomstændighed. Det egentlige var at pølen sgu bare lå lige dér, og at den var min. At man kunne stå og se på den og føle sig i lykkelige omstændigheder. Vand i bassinet var et bevis på at man havde sit på det tørre. Som det jo bl.a. fremstår i Mike Nichols' film "The Graduate" med Dustin Hoffman ("Fagre voksne verden, 1967), er livsstilen rundt om *swimming pool*'et mere betydningsgivende end de svømmetag man måtte tage i vandet.

Senere i livet differentieres ens Amerika-billede, blandt andet derhen at der er en øst- og en vestkyst med en masse "country" imellem til at holde sammen på yderlighederne. Og at *swimming pool*'ens egentlige hjemland er Californien på vestkysten, hvor pølerne i skarp modsætning til den sydlige og støvede Mexico-nabo ligger så tæt, at drukning i egen baghave er den hyppigste dødsårsag blandt børn i Orange County (voksne berusere er også pænt repræsenteret i druknedøds-statistikkerne). Dette og mange andre brugbare informationer kan hentes i Thomas A.P. van Leeuwen's fascinerende og indgående redegørelse for *swimming pool*'et s historie *The Springboard in the Pond (1998)*. Jeg vidste eksempelvis ikke, at enhver der hopper i pølen slipper 600 millioner bakterier løs ved samme lejlighed. Og det endda uden at pisse i vandet.

Når jeg sidenhen i voksenlivet har fået øje på megen råddenskab i det amerikanske samfund, er det ikke lige disse bakteriebombninger der har stået forrest i råddenskabskøen. Efter at have frekventeret adskillige pools på både øst- og vestkyst, har den amerikanske barndomsdrøm i det hele taget fået en del skrammer. Men død er den ikke. Selv uden at være fysisk til stede i Amerika, er dette gigantiske land nærværende. Efter at

have fortæret Douglas Coupland's veloplagte og velskrevne, men noget kaloriefattige *Miss Wyoming*, er den aktuelle føde "et amerikansk dødstrip" med James Ellroy, Beck, Neil Young og Bob Dylan har lige været i landet, mens Chet Baker har leveret baggrundslidene til nærværende kludetæppe. Med afbrydelser, forstås. Føde skal der til og jeg tror det skal være en simpel "Bagelman" denne gang (creamcheese og salat) hos det udmærkede "Hey! Bagel" her i Nansensgade. Plain, sesam eller grov?

2.

Det sorte Amerika var helt & aldeles fraværende i tyggegummipakkerne, ikke engang Sidney Poitier var opfundet på det tidspunkt. Det sorte Amerika tager først plads i bevidstheden hos "drengen fra Korsør" d.26.juni 1959, hvor svenske Ingemar Johanssons tunge højrehånd/"Thors Hammer" sensationelt udretter hele syv knockdowns på Floyd Pattersons glaskæbe. Boksningens sværvægtstrone skiftede ejer, ovenikøbet på Yankee Stadium i New York. Det, mange ønskede, var sket: sværvægtstronen var kommet på hvide hænder.

Når jeg som hvid ikke var spor begejstret, skyldtes det dels et medsocialiseret svenskerhad (de bankede os konstant i fodbold), dels at jeg med Pattersons sympatiske person, via dagbladet B.T. såmænd, havde fået sympati for de sorte i Amerika. Patterson, og ikke skolens historieundervisning, åbnede dørene for lidt viden om slaveriets historie. I grove træk, forstås!

Så glæden var stor, da Floyd Patterson tog sværvægtstronen tilbage ved at banke Ingo året efter (og i øvrigt en gang til i 1961). Op igennem 60'erne skulle det imidlertid vise sig, at tingene ikke bare kunne anskues sort-hvidt, mens også sort-sort. En dreng fra et lavproletarisk hjem i en simpel færgby, kunne ikke uden modsætninger identificere sig med de mest undertrykte i hans drømmeland. Godt nok havde først irsk og italiensk indvandrede lavproletarer, sidenhen sorte og latinoer, lagt navne til den amerikanske drøm, at alle kan gøre det, nå til tops, og det mest synligt i den spektakulære professionelle pengeboksningens verden.

Problemet for den rene drengbevidsthed hos Sonny Liston. Et barnebarn af en frigiven slave, der allerede som otteårig arbejdede fuldtids i bomuldsmarkerne og som aldrig lærte at læse og skrive. I en ung alder fandt han det

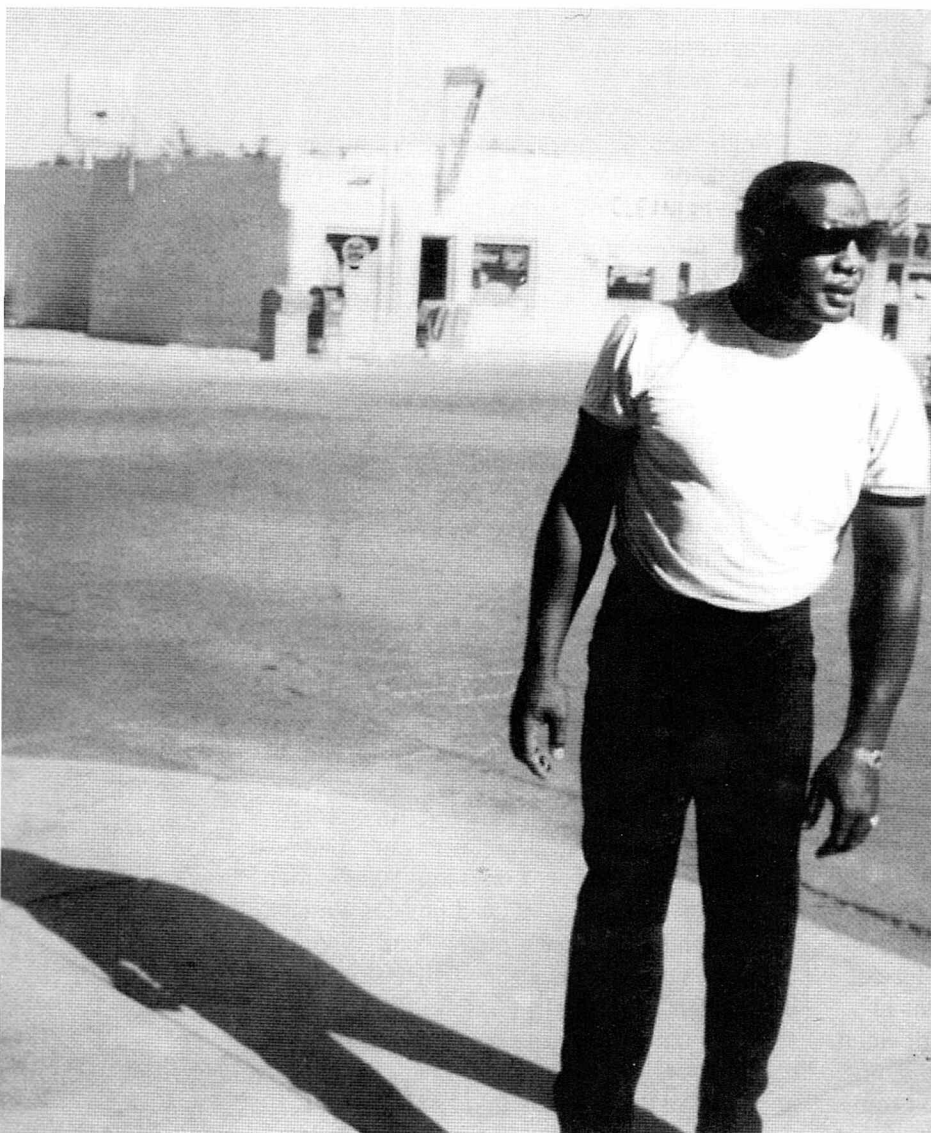
mere belejligt at røve mennesker end udføre slavearbejde. Og han havde ikke særlige problemer med at leve i de fængsler, som han kom til at have adresse i en del af sit liv.

Nogle katolske præster tog sig lidt af den indelukkede Sonny og fik ham bl.a. dirigeret ind i fængselsbokseverdenen. Præster er jo gode mennesker, og de mente tilsyneladende at Sonny kunne være god, hvis han kunne nøjes med at være slem i boksningens regi. Så, den korte version, Sonny kommer ud som bokser og kan være en potentiel god samfundsborger ved, under kontrollerede og arrangerede former, at plante sine bjørnenæver i ansigtet på andre, fortrinsvis sorte mænd.

Floyd Pattersons managers kunne ikke vedvarende undgå "the bad nigger", og i 1962 knockouter han Patterson. Til de sorte ledes forskrækkelse, og mange andre sortes iøvrigt, sidder der nu en ond, sort djævel på sværvægtstronen. En mand som ifølge Nick Tosches Liston-biografi, *The Devil and Sonny Liston* (2000) blev født med en død mands øjne. Og som på ingen måde var racist eller bitter på de hvide, og som havde den hvide pianist Dave Brubeck blandt favoritterne og gerne efterlignede Jack Johnson hvad intim omgang med hvide kvinder angik: "his badness transcended race", som det hedder et sted hos Tosches.

Spørgsmålet er så om myten "onde Sonny Liston" holder. Ikke kun Nick Tosches har taget denne ellers glemte champ frem, han døde som 38-årig i Las Vegas under mystiske omstændigheder, O.D. (overdosis) eller likvideret af gangstere?, i 1970. Den afro-amerikanske dramatiker Amiri Baraka har lavet en såkaldt "biopic" ("biographical picture") om Sonny Liston, denne "big black negro in every white man's hallway, waiting to do him in", som skulle føje nye facetter til belysning af mysteriet Liston.

Nick Tosches fremstilling af Liston er ingen hvidvaskning, men heller ikke det modsatte. Både på og mellem linjerne kan man læse, at hans omdømme som ond ikke mindst er medieskabt. I modsætning til hans efterfølger på sværvægtstronen, hele medieverdenens storleverandør af godt stof Cassius Clay/Ali, hadede Sonny Liston journalister. Til gengæld var han så god mod børn og sine brødre i fængslet, som man kan være, når man er i kløerne på mafia og andre ikke nærmere definerede bagmænd.

Sonny Liston i Vegas kort tid før sin død i 1970.

At Listons eventuelle ondskab skulle være noget i hans person nedfældet, måske ligefrem noget racespecifikt, er der ikke dækning for overhovedet i denne biografi. Jeg mener, alene hans dybe tilknytning til jazz og R&B er udtryk for åbninger ind til uplettede områder af en sort sjæl. På baggrund af Sonnys konstante behov for at høre musik, i bilen eller i træningslokalet mens han bankede på sandsække og sparringspartnere, udnævner Tosches Liston til den første "rock 'n' roll champ". En lidt vildledende betegnelse, alt den stund de sorte yndlingsmusikere var folk som tenorsaxofonisten Jimmy Forrest og dennes jazz-version af "Night Train" (senere, i 1961, overtog James Brown positionen med hans version af samme nummer), Ray Charles, Little Milton m.fl. Også ikke udpræget hårdtslåen-

de musik som Dave Brubeck's "Time Out" (især nummeret "Take Five") stod Liston nær.

Sonny Liston er ikke gået over i historien som en af de store mestre. Boksemæssigt havde George Foreman visse ligheder med Liston, mens kun en desperado som Mike Tyson har ønsket at knytte sit navn sammen med Liston's. Før den mindre end et minut lange og ligegyldige kamp sidste år i Glasgow mod Lou Savarese, forsøgte Tyson at skabe interesse for kampen ved bl.a. at hævde at han var Sonny Liston: "jeg vil rive Savarese's hjerte ud og fodre ham med det. Jeg vil spise hans børn" og lignende ævl.

PS: Så lidt efterskriftagtigt midt i det hele. Jeg har en mindre passion for amerikanske boksebiografier, kan godt li' at betragte Amerika fra ringhjørnet. Nick Tosches Sonny Liston-biografi hører ikke til i toppen af biografier, omend jeg er ham taknemmelig for at være kommet tæt på Listons musikpræferencer. Og så er bisætningen om Listons medvirken i en Braniff Airline commercial i 1969 sammen med Andy Warhol hele bogen værd, det er obskurantisme når det er bedst. Hvad Liston foretog sig? Han skulle bare sidde der tavs og mut, mens Warhol i flysædet ved siden af fortalte ham om den "iboende skønhed" ved suppedåser.

Uprøvede i boksebiografi-genren kan med fordel starte med David Remnick's formidable heltee-pos om Ali *King of the World*. Her får man også et glimrende indblik i det boksestilistiske paradigmeskift fra Liston til Ali. James S. Hirsch's biografi *Hurricane*. *The Miraculous Journey of Rubin Carter* er mere racisme- og fængselshistorie end boksehistorie⁷). However, pointen er at disse tre ting kun yderst sjældent kan holdes adskilt i forbindelse med sorte bokkere. Sydafrikaneren Donald McRae's *Dark*

Trade. Lost in boxing kommer tæt på bl.a. Mike Tyson, men er først og fremmest strålende researchet journalistisk arbejde i bredere forstand i forhold til dette klassiske nævehåndværk og "dark trade".

3.

Selv ikke et multiracekryds som golfspilleren Tiger Woods – han vil ikke tages til indtægt for nogle af alle de racer racerne hver især mener han burde repræsentere – kan få amerikanerne til at glemme racespørgsmålet. Ved flere lejligheder, over en årrække, har jeg undret mig over fraværet af sorte tjenere på de amerikanske restauranter (mens de sorte er overrepræsenterede hos McDonald's o.lign.). En tirsdag i maj 2000 spiser jeg frokost på en sådan "hvid" restaurant på Union Square i New York. Og læser i den absolut strålende lokale avis en stor overskrift: "In Restaurants Where the Tipping Is High, Black Waiters Are Scarce."

Samme avis, The New York Times, bragte så i juni måned en artikelserie under overskriften "How Race Is Lived in America" (www.nytimes.com/library/national/race).

Det er også i denne periode, at borgerrettighedsorganisationen *American Civil Liberties Union* kører en smart kampagne mod politiet. To portrætter af hhv. Martin Luther King og Charles Manson bringes ved siden af hinanden med den tekstmæssige pointe, at den sorte dræbte King har 75 gange større chance for at blive stoppet af politiet sammenlignet med den hvide massemander Manson.

4.

Den irske oprører og digter Brendan Behan bryder i 1963 ud i berusende – sandsynligvis også beruset – begejstring over Amerika. Begejstringen er fastholdt på en lille mindeplade foran det hotel han boede på i New York, Chelsea Hotel:

*To America
My new found land
The man that hates you
Hates the human race.
B.B.'s New York*

Spørgsmålet er, hvad Behan ville have sagt sent på året 1999, hvis han havde læst Luc Sante's "New York is not necessary for me"-bog *Low Life*. Ville New York være en nødven-

dighed for ham på samme måde som i 1963?

Jeg tror det ikke. Byen er blevet svinsk dyr at befinde sig i, hele området omkring Times Square er blevet Disney-ficeret, politikorpset skyder sagesløse og fattige sorte ned osv. Samtidig med at byen, nå ja, Manhattan-delen i hvert fald, er blevet tiltagende fredelig, møder man i dens offentlige rum konstante budskaber om den forestående død. Mens der er mindre kriminalitetsbetinget død, er der mere dødsbevidsthed. New York er blevet dødsbevidsthedens metropol, "amerikansk psyko".

Samme dag som jeg under en gåtur i Chelsea-området læser Behan-pladen, læser jeg også en helsides annonce i N.Y.Times indrykket af Lennox Hill Hospital's "Heart and Vascular Institute". De vil bare lige minde om, at kun ganske få lokaliteter andre steder på planeten er så farlige for mit hjerte som New York City. Trøsten er så, at i denne by, hvor man har 55% større risiko for et hjerteanfald end andre steder, finder man også verdens bedste hjerte-kar specialister hos annoncørerne.

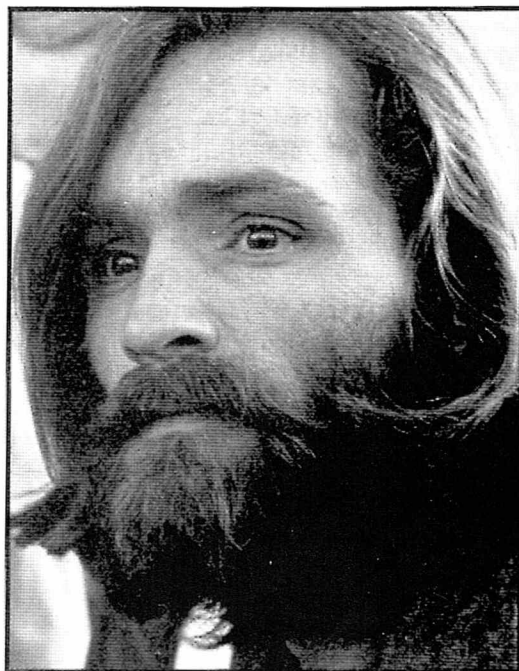
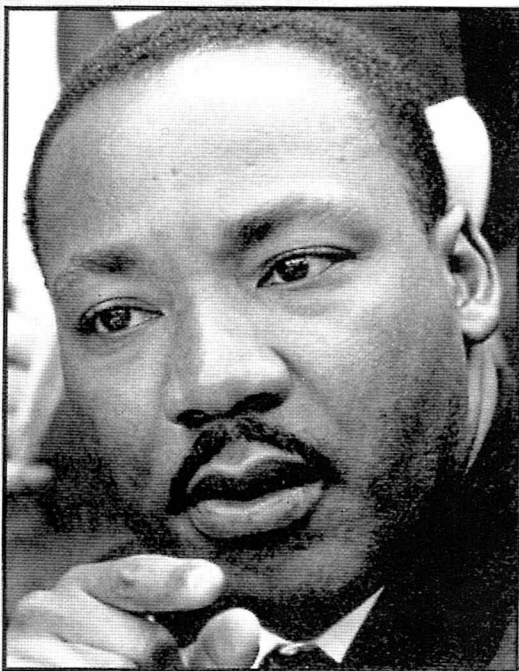
5.

Januar 2000 byder på nogle forbavsende varme april-agtige dage i New York. Jeg sidder midt i Central Park, på vej tværs over fra Upper East-side. Pludselig kommer en halv snes kvinder i jogging outfit småløbende, allesammen med kvalitetsklapvogne i Volvo-klassen foran sig og med motions relaterede småbørn i.

En noget ubehagelig og indimellem højt-råbende Gudrun-SS-coach i midten af gruppen er utilfreds med nogle af mødrene, som ikke strækker armene ordentligt ud. En personlig træner indenfor denne udstrakte del af New Yorks krops-serviceindustri kan tilsyneladende tillade sig en del hvad infantilisering af unge, rige mødre angår.

I øvrigt, måske er nogle af disse mødre indstillet til den russisk-Makarenko agtige titel "Parent of the Month" i det 170 sider tykke glitterværk "Parents" ("informing, entertaining and inspiring parents"). Som i øvrigt foruroligende kan fortælle sine læsere her først i det nye årtusind, at amerikanske børn ikke får knus nok ("Give your boy a hug"). En tværkulturel videnskabelig undersøgelse har således vist, at franske børn under leg rører ved hinanden dobbelt så hyppigt som amerikanske børn. Amerikanske børn var aggressive hele 29% af tiden.

THE MAN ON THE LEFT IS 75 TIMES MORE LIKELY TO BE STOPPED BY THE POLICE WHILE DRIVING THAN THE MAN ON THE RIGHT.

It happens every day on America's highways. Police stop drivers based on their skin color rather than for the way they are driving. For example, in Florida 80% of those stopped and searched were black and Hispanic, while they constituted only 5% of all drivers. These humiliating and illegal searches are violations of the Constitution and must be fought. Help us defend your rights. Support the ACLU.

a m e r i c a n c i v i l l i b e r t i e s u n i o n

125 Broad Street, 18th Floor, NY, NY 10004 www.aclu.org

En vis Ph.D. T.Field udtaler til forældremagasinet, at mangel på kærlige berøringer er forbundet med vold. Ja, faktisk er det sådan, at Frankrig og andre "high-touch societies" har lavere rater af vokse vold end USA.

Problemerne synes at stå i kø for de amerikanske forældre. Et indslag på en af de store fjernsynsstationer om "Teen Smokers" præsenterer et allerede fremskredent lovforslag om kriminalisering af teenagers rygning, med bl.a. en "mild" sanktion som at sådanne unge ikke skal kunne få kørekort. Det er da et meget godt forslag, synes nogle af de interviewede. En besindig New Jersey-betjent melder imidlertid fra. Han kan ikke se det rimelige i at bruge politiet til "parenting", og i øvrigt vil det tage alt for mange ressourcer væk fra langt vigtigere opgaver. I øvrigt, i øvrigt trumfer betjenten: vi har jo ikke engang været i stand til at stoppe brugen af hårde stoffer ved at kriminalisere dem (inklusive marihuana).

Ligeså gode amerikanerne er til at få øje på et problem, lige så gode er de til at sige, at det må vi da bare gøre noget ved. Omkring forældresucces, og succes i det hele taget, kan eksempelvis anbefales M.D. Robert Arnot's håndbog *The Biology of Success. Set your mental thermostat to high with Dr. Bob Arnot's prescription for achieving your goals.* . .

6.

Der kan ikke siges nok godt om TV som en vej til erkendelse af virkeligheden. Ikke mindst hvis man er i Los Angeles, hvor det stort set er praktisk umuligt at erkende virkeligheden som observerende fodgænger (i LA er fodgængere potentielt kriminelle og vil før eller siden blive antastet som sådanne af politiet).

Et par notitser fra noget TV-kiggeri på et Best Western-hotel – GAB, hvor er McDonaldiserede hoteller dog kedelige! – udvider min erkendelse af den amerikanske virkelighed. En miniature-udgave af Rodney King-anholdelsen udspiller sig således på "Court TV", som er en udmærket specialiseret domstolskanal for folk der hellere vil indtage virkeligheden liggende på et hotelværelse end bevæge sig ned i en af byens domervagter. En tilfældigt forbipasserende har videofilmet en cyklende betjents anholdelse af en 11-årig dreng, hvis forseelse var at han kørte uden cykelhjelm. Den spinkle dreng anholdes ikke kun, han lægges i håndjern og presses, lig-

gende på maven med håndjernshænderne på ryggen, ned mod jorden, de gange han med et forvirret ansigtsudtryk forsøger at rejse sig op. Betjenten taler i sin mobiltelefon.

Et andet eksempel på "reality-tv" er den afskyelige studieværtskælling Sally – "Sally – call and tell us your story". Dagens underklasse-segment i studiet er 14-15 årige unge, som har skejet ud, røget pot og begået småkriminalitet. Og som er et pænt stykke udenfor deres enlige mødres pædagogiske rækkevidde. Sally-kællingen skal bevise hvor meget sejere hun er end Jerry Springer, hvorfor hun hvæser ind i ansigtet på en af de unge, at hun har hørt, at han har sagt, at han vil smadre hendes briller. Og at hun kun venter på at han skal gøre det (hvad han ikke gør).

Under overskriften "Send my teen to boot camp" er dagens koncept bygget op omkring en konspiration mellem tv-stationen, børnenes mødre og de sociale myndigheder. Mødrene har således underskrevet nogle tvangsfjernelsespapirer og sammen med socialvæsenet sagt god for, at militærklædte personer fra en "boot camp" (hjernevaskagtig genopdragelseslejr for ungdomskriminelle) dukker op i tv-programmet og med magt drager af sted med de uanende fem-seks unge. Forinden har Sally lovet de unge, at de vil være som et stykke pillet frugt, inden udsendelsen er færdig. Og ganske rigtigt, det kampdragtklædte socialpædagogiske personale vælter på et tidspunkt ind i studiet og udsteder råbende og skrigende ordrer til de unge, mens Sally messer gentagende til hver enkelt, at "Your mother signed the paper, that you are going."

Reklamer, "We will be right back", og nogle optagelser viser de unge i færd med at iklæde sig lejrens uniformer, mens kun én mor vinker glad og befriet da personalet drager af sted med de unge. De andre mødre ser usædvanligt betuttede ud, forskrækket over at have medvirket til dette bagholdsangreb på deres egne børn.

Reklamer, "We will be right back". Med en opfølgning af hvordan det er gået de unge i genopdragelseslejren. Hvilket desværre ikke kan viderefortælles her, idet virkeligheden udenfor hotelværelset og den hverdagssociologiske tv-undervisning kalder.

*) Se evt. Benny Lihme: *Historien om Hurricane*. Politiken d.15.1.2000.